

Geheim of openbaar?

Thema jaarvergadering Nefyto

Geheimhouding en openbaarheid. Dat was het thema van de jaarvergadering van Nefyto.

Hoe belangrijk is bescherming van dossiergegevens voor innovatie? Wat is het nut van openbaarmaking van gevonden residuen op groenten en fruit?

De jaarvergadering van Nefyto vond plaats op 13 december 2007 in Den Haag. Volgens traditie was het middagdeel gewijd aan een bepaald thema rond gewasbescherming. Ditmaal ging het over de belangen rond de bescherming, geheimhouding en openbaarmaking van gewasbeschermingsmiddelengegevens.

Het thema was weer onderverdeeld in twee subthema's. Ten eerste: hoe belangrijk zijn octrooien en bescherming van dossiergegevens als voorwaarde voor innovatie? Of werkt dit innovatie juist tegen, doordat te sterke beschermingsconstructies remmend werken op concurrentie? Het tweede subthema ging over openbaarmaking van residugegevens. Welke belangen zijn er in het spel rond de publicatie van inspectieresultaten van residugegevens? En hoe wordt met die belangen omgegaan?

Investeren in innovatie

De eerste spreker is Dino Sozzi, Head Product Portfolio Europe, Africa and Middle East van Syngenta Crop Protection. In zijn presentatie maakt hij duidelijk dat de wereld-

wijde behoefte aan voedsel, diervoerders en biobrandstof de komende jaren enorm zal toenemen. Oorzaken zijn onder meer de groei van de wereldbevolking, toenemende vleesconsumptie en de toenemende vraag naar biobrandstof. Terugkijkend in het verleden zien we dat de groeiende vraag aan landbouwproducten steeds hebben opgelost door de landbouw te intensiveren. En in veel mindere mate door de toename van het areaal.

"De grote uitdaging voor de landbouw ligt in het produceren van meer en beter voedsel zonder uitbreiding van de landbouwgronden", aldus Dino Sozzi. "Dat kan alleen door intensivering. Dat gebeurt ook, gezien het feit dat de landbouw één van de meest innoverende bedrijfstakken is. Onder meer op het gebied van gewasbescherming. Maar om te kunnen innoveren moet je investeren. Dat lukt alleen als er voldoende bescherming is van dossiergegevens."

Open innovatie

De volgende spreker is Babs van den Bergh, secretaris van de Adviesraad voor Wetenschap en Technolo-

gie. Deze adviesraad heeft op verzoek van het ministerie van Economische Zaken onderzoek gedaan naar de zogeheten open innovatie. Deze vorm van innovatie is de tegenhanger van de innovatie die op gesloten R&D afdelingen van bedrijven plaatsvindt. Open innovatie lijkt een trend. Denk aan bedrijven die samen met klanten nieuwe producten ontwikkelen, innovatie in een netwerk, innovatie op een open campus, open source innovatie en innovatie door gebruikers.

Eén van de redenen voor open innovatie is de 'need for speed'. Nieuwe producten worden steeds sneller gekopieerd. Daarom kiezen sommige concerns ervoor om af te zien van octrooien, maar door open innovatie zó snel te ontwikkelen dat ze steeds de eerste zijn met een nieuw product.

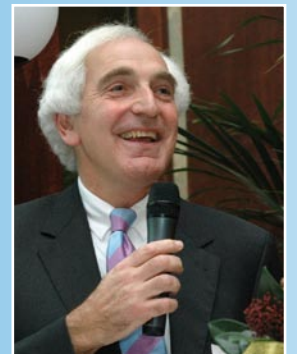
Maar hoe zit het met open innovatie en intellectuele eigendom? "Door open innovatie lijkt intellectuele eigendom steeds minder relevant te worden", constateert Babs van den Bergh. "Met uitzondering van niches als farmaceutische producten en chemische gewasbescherming. Daar komt bij dat deze be-

Veel groene kaartjes ('ja') bij de stemming of adequate bescherming van industriële eigendommen nodig is voor innovatieve gewasbescherming.

Frank Hes neemt afscheid

Het thema 'geheimhouding en openbaarmaking' was mede ingegeven door het afscheid van Frank Hes, die gedurende tientallen jaren Nefyto als adviseur terzijde heeft gestaan. Vanuit zijn functie heeft hij veel te maken gehad met onder meer bescherming van dossiergegevens. Hij was werkzaam bij Brabers & Partners, het bureau dat het secretariaat voert voor Nefyto. De middag werd besloten met het afscheid van Frank Hes.

"Bescherming van dossiergegevens is eigenlijk de core business van de gewasbeschermingsmiddelenindustrie. Ik zie dossierbescherming als een voorwaarde voor deze industrie om te kunnen bestaan", aldus Frank Hes in zijn nawoord. Nefyto-voorzitter Meerten Smit sprak zijn waardering uit voor het werk dat Frank Hes voor Nefyto heeft gedaan. Overigens is voor Frank Hes het afscheid van Nefyto niet een afscheid van het werkend leven. Hij gaat het Platform Biociden coördineren.

drijfstakken met strenge en complexe wetgeving te maken hebben."

Over de conclusies van het onderzoek: "Als adviesraad vinden wij een robuust en rechtszeker systeem voor intellectuele eigendomsrechten cruciaal. Er is een fundamentele herbezinning nodig op de verbanden binnen het beleid ten aanzien innovatie, mededinging en intellectuele eigendom."

Inspectieresultaten openbaar

Het tweede deel van de middag is gewijd aan openbaarheid van inspectieresultaten met betrekking tot residuen van gewasbeschermingsmiddelen. Sinds 2006 zijn deze resultaten te vinden op de website van de Voedsel en Waren Autoriteit (VWA). Wim van Eck, hoofdinspecteur van de VWA, geeft uitleg.

"Transparantie hoort bij het moderne regeringsbeleid. Daar sluit openbaarbaarmaking van onze inspectieresultaten bij aan. Primair doel hiervan was consumenten de mogelijkheid te bieden om te kiezen bij welke supermarkt ze hun inkopen willen doen. Een tweede doel was dat dit op termijn de naleving zou kunnen stimuleren."

De praktijk leert echter anders, zo concludeert Wim van Eck uit de eerste pilots. "De keuze van de consument wordt niet beïnvloed door inspectieresultaten. Waar ik wel van overtuigd ben, is dat openbaarmaking kan bijdragen aan een betere naleving. Dat gebeurt nu al."

Op termijn wil de VWA al haar inspectieresultaten publiceren, op een wijze die toegankelijker en begrijpelijker is dan nu gebeurt. "En

je moet openbaarmaking in een context plaatsen. Daarvoor is een meerjarenvisie nodig."

'Name' en 'shame'

De laatste spreker is Marc Jansen, hoofd consument en kwaliteit van het Centraal Bureau Levensmiddelenhandel (CBL). "Na 2000 is de aandacht voor voedselveiligheid toegenomen. Je ziet ook dat maatschappelijke groeperingen, zoals milieubewegingen, hun werktein verleggen naar consument en retail."

Er volgen 'misleidingscampagnes', zoals Marc Jansen ze noemt. "In deze campagnes wordt misbruik gemaakt van gegevens en niet-geharmoniseerd beleid." Volgens Marc Jansen was deze maatschappelijke druk de aanleiding voor de overheid om de genoemde pilots te starten bij de VWA, waaronder het genoemde residuonderzoek.

Het CBL heeft veel kritiek op deze openbaarmaking. "De gegevens zijn tien weken oud, blijven twee jaar staan, niet alle verkooppunten worden genoemd en er ontstaat een scheef beeld doordat de genomen steekproef risicogericht is", aldus Marc Jansen. "Wij willen dat de overheid stopt met de huidige vorm van 'name' en 'shame'. De consument is er niet in geïnteresseerd en maatschappelijke groeperingen maken er misbruik van. En als je inspectieresultaten openbaar maakt, controleer dan de hele keten." Aansluitend op de presentaties is er nog een korte discussie met de zaal, waaruit blijkt dat het onderwerp openbaarheid zonder meer leeft bij de aanwezigen. ■

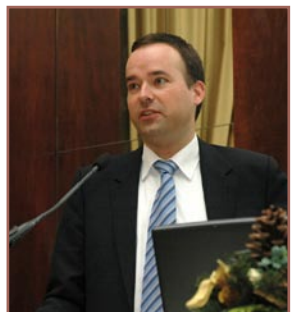
Babs van den Bergh

Dino Sozzi

Wim van Eck

Marc Jansen

Jaarrede voorzitter

Volgens traditie werd de middag geopend met de jaarrede van Nefyto-voorzitter Meerten Smit. "Voor Nefyto was 2007 een historisch jaar. Bijvoorbeeld door de komst van de Wet Gewasbeschermingsmiddelen en Biociden. Verder was 2007 het jaar dat alle Nederlandse producenten van gewasbeschermingsmiddelen nu onderdeel zijn van een internationaal concern. En Nefyto heeft afscheid genomen van haar deelnemers Aseptia en Luxan." De focus in 2007 lag bij duurzame gewasbescherming, de nieuwe wet, de herprioritering, Europese ontwikkelingen en bij Product Stewardship.

Uit de tussenevaluatie van de Nota Duurzame Gewasbescherming blijkt dat er al veel bereikt is, mede door de inspanningen van de industrie. Nefyto staat nog steeds volledig achter de einddoelen. "Maar wél met behoud van bedrijfseconomisch perspectief van de telers", benadrukt Meerten Smit. Wat betreft de nieuwe wet spreekt Meerten Smit zijn waardering uit voor alle partijen die betrokken waren bij de totstandkoming ervan. "De wet is overzicht-

lijk, we moeten er nog wel mee leren werken."

Dan de herprioritering, die door een rechterlijke uitspraak in mei even helemaal op de schop dreigde te gaan. "Het tij werd gelukkig gekeerd, maar het heeft wel gevolgen gehad voor de sector. Verder vinden we het jammer dat bij de herprioritering niet alle meest recente gegevens zijn gebruikt." Op Europees niveau spelen de revisie van Richtlijn 91/414 en de Thematische Strategie. Grootste zorg bij de revisie zijn de zogeheten cut-off criteria, die (als ze ongewijzigd doorgaan)

naar schatting driekwart van de middelen zullen laten verdwijnen. Ook de Thematische Strategie kende een aantal punten van zorg, waaronder extreem brede teeltvrije zones langs oppervlaktewater. "Gelukkig is de stemming goed uitgevallen."

En dan 2008. "Komend jaar zullen we ons focussen op de revisie van 91/414, de Thematische Strategie, de Kaderrichtlijn Water, de uitvoering van het convenant, de uitvoering van de nieuwe wet en natuurlijk Product Stewardship."

Schone Bronnen sluit tweede ronde af

Eindrapportage overhandigd aan Hans Alders

Met een bijeenkomst op 28 november 2007 sloot Schone Bronnen het traject af van de tweede reeks stoffen. Nefyto participeert in dit succesvolle project, dat als doel heeft de belangen van schoon water en gewasbescherming goed samen te laten gaan. Binnenkort start een traject met een derde reeks stoffen.

Tijdens de bijeenkomst overhandigde stuurgroepvoorzitter André Bannink (Vewin) de eindrapportage aan Hans Alders, procesregisseur van het Convenant Duurzame Gewasbescherming. "Het convenant en Schone Bronnen laten zien dat er met samenwerking wel degelijk resultaten zijn te boeken", aldus Hans Alders.

Schone Bronnen is een gezamenlijk project van Nefyto, Vewin (Vereniging van waterbedrijven in Nederland), Unie van Waterschappen en LTO Nederland. Het project sluit aan bij het Convenant Duurzame Gewasbescherming en wordt ondersteund door de ministeries van LNV en VROM.

In dit project gaat het om de ecologische kwaliteit van oppervlaktewater en de kwaliteit van oppervlaktewater en grondstof voor drinkwater. Doel is het oplossen van knelpunten veroorzaakt door gewasbeschermingsmiddelen, oftewel het tegengaan en voorkomen van normoverschrijdingen door bepaalde gewasbeschermingsmiddelen. Nefyto is lid van de Stuurgroep Schone Bronnen. De Nefyto-deelnemers leveren een bijdrage aan de expert meetings van de individuele stoffen.

Schone Bronnen startte in 2004 met een reeks van zes stoffen. Deze eerste fase werd in 2005 afgerond. Daarna startte een tweede fase, dit

drinkwaterbedrijf Oasen in Gouda. Het programma bestond uit verschillende onderdelen, onder dagvoorzitterschap van Alexander Vos de Wael, directeur van Oasen. Een impressie.

Voorlichting op maat

De eerste presentatie is van projectsecretaris Suzanne van der Pijll (Schuttelaar & Partners). Zij presenteert de resultaten van de inspanningen rond de tweede reeks van vijf stoffen. Iedere stof heeft een aantal specifieke aanbevelingen voortgebracht, die eraan moeten bijdragen dat normoverschrijdingen voorkomen worden.

maal met vijf stoffen. Ook deze is inmiddels afgerond, met als eindpunt de bijeenkomst op 28 november 2007. Inmiddels bestaan er plannen voor een derde reeks stoffen. Deze stoffen moeten nog worden geselecteerd.

De genoemde bijeenkomst vond plaats op het hoofdkantoor van

In het project Schone Bronnen gaat het onder meer om de kwaliteit van oppervlaktewater en grondwater als grondstof voor drinkwater.

Stuurgroepsecretaris André Bannink (links) overhandigt de eindrapportage van de tweede reeks stoffen aan Hans Alders, procesregisseur van het Convenant Duurzame Gewasbescherming.

Daarnaast heeft de tweede reeks stoffen ook een aantal algemene bevindingen, conclusies en aanbevelingen opgeleverd. Zo blijkt voorlichting op maat (aangepast aan stof, regio en/of teelt) het meest effectief. Dat blijkt uit de regiobijeenkomsten die Schone Bronnen heeft georganiseerd voor telers. Verder biedt Schone Bronnen een cursus aan in het kader van het verkrijgen of verlengen van de spuitlicentie.

Dan noemt Suzanne van der Pijll nog enkele andere belangrijke zaken. Om beter door te kunnen in de oplossingsrichtingen zijn vaste normen voor waterkwaliteit nodig. Dit zijn de zogeheten MTR's (Maximaal Toelaatbaar Risico). Vanuit Schone

Bronnen is aan het ministerie van VROM gevraagd om een set vaste MTR's aan te leveren. Het ministerie heeft toegezegd dit uiterlijk april 2008 te doen.

Internationale waardering

Belangrijke spil in het project zijn de expert meetings, waarin 70 deskundigen met elkaar samenwerken en kennis delen. Uit deze expert meetings is onder meer naar voren gekomen dat de gegevens en cijfers waarover gepraat wordt zo uniform mogelijk moeten zijn. Pas dan kunnen gegevens goed met elkaar vergeleken worden.

Suzanne van der Pijll merkt nog op dat het project Schone Bronnen

'Kleine stappen, grote afstand'

Binnen de tweede reeks stoffen die centraal hebben gestaan in Schone Bronnen zaten twee stoffen van Nefyto-deelnemer Nufarm. Registratiefunctaris Albert van den Ende nam deel aan de zogeheten expert meetings. "Het was leuk om mee te maken", zegt hij. "De expert meetings leveren geen revolutionaire zaken op, maar het blijkt wel dat er het nodige te winnen valt door telers goed te informeren over handelen volgens Good Agricultural Practice." De twee Nufarm-stoffen in deze tweede reeks zijn wat oudere stoffen. "We ontdekten dat er lokale verschillen waren in de adviezen die telers kregen over die stoffen. Dat kwam doordat het bij een aantal adviseurs aan moderne kennis ontbrak over wanneer deze stoffen toe te passen. En onder

welke omstandigheden welke dosering gekozen kan worden. Daar valt dus winst te behalen." Wat Albert van den Ende aansprak, was de wijze van besluitvorming binnen Schone Bronnen. "Dat gebeurt aan hand van consensus en daar kan ik me zeker in vinden. Het is belangrijk om met elkaar in gesprek te blijven en steeds kleine stappen te nemen. Als je dan aan het eind van de rit terugkijkt, blijkt dat je toch een behoorlijke afstand hebt afgelegd. Verder ben ik er een voorstander van om niet aan een totaaloplossing te werken. Het voorkomen van de laatste kleine overschrijding kost naar verhouding onevenredig veel moeite. We kunnen ons het beste focussen op de belangrijkste problemen. Dat levert het meeste op."

Albert van den Ende (Nufarm) tijdens de forumdiscussie.

PRODUCT STEWARDSHIP IN DE PRAKTIJK

In deze rubriek een voorbeeld uit de praktijk van Product Stewardship, de gedragscode van de bij Nefyto aangesloten bedrijven.

Met DOB het land in

Nefyto-deelnemer Monsanto heeft in samenwerking met enkele betrokken organisaties de zogeheten DOB-methode ontwikkeld, voor onkruidbeheer op verhardingen. In 2008 gaan Monsanto en haar partners een aantal symposia hierover organiseren in het land. Nico Stuijt, commercieel verantwoordelijk voor Nederland, vertelt waarom.

Wat is DOB?

"DOB staat voor duurzaam onkruidbeheer op verhardingen. Monsanto brengt een onkruidbestrijdingsmiddel op de markt dat gebruikt wordt voor onkruidbestrijding op verhardingen, met name door gemeenten en hoveniers. Belangrijk is dat emissie van dit middel naar grond- en oppervlaktewater zodanig geminimaliseerd wordt, dat dit binnen de aanvaardbare normen blijft. Daarvoor heeft Monsanto in samenwerking met Vewin (verenigde drinkwaterbedrijven), waterschap Hollandse Delta en Plant Research International enkele jaren geleden de DOB-methode ontwikkeld. Deze methode omvat richtlijnen voor de uitvoering van onkruidbestrijding op verhardingen.

Eind 2006 besloot het Ctgb dat de DOB-richtlijnen in de etiketvoorschriften opgenomen moesten worden. Met 2007 als overgangsjaar en 2008 als jaar dat het echt in werking treedt."

Wat had dit voor consequenties?

"Dit besluit van het Ctgb betekende dat we snel tot actie moesten overgaan. Met alleen een ander etiket ben je er niet. We zijn in 2007 met een intensieve voorlichtingscampagne begonnen in samenwerking met onze distributeurs. Dat was een succes, we hebben er 500 mensen mee bereikt."

Maar waarom dan in 2008 wederom het land in?

"De voorlichtingsbijeenkomsten in 2007 gingen vooral over

Nico Stuijt: "Met alleen een ander etiket ben je er niet. Landelijke voorlichting is ook nodig."

de achtergronden en het waarom van DOB. De symposia in 2008 zijn voor dezelfde doelgroep, en met dezelfde partners, maar dan zal het vooral gaan over DOB in de praktijk: wat zijn nu werkelijk de regels. We gaan een middagprogramma bieden, dat tevens geschikt is voor de verlenging van de spuitlicentie. Per locatie kiezen we de passende sprekers, want in iedere regio spelen weer andere zaken. Tegelijk zijn de symposia bedoeld als gelegenheid tot ontmoeting voor alle betrokkenen binnen een regio. Denk aan waterkwaliteitsbeheerders, terreineigenaren en uitvoerende partijen. Doen zich later eventuele problemen of vragen voor, dan zijn contacten snel gelegd."

In welk gebied willen jullie deze symposia organiseren?

"Ons streven is om landelijk dekkend te werken."

De puntemissie-quiz uit de telers-voorlichting werd ook gedaan tijdens de bijeenkomst. Dit is een quiz volgens de formule 'petje op petje af', bekend van het tv-programma Holland Sport.

en de wijze van aanpak veel verbaazing, maar vooral waardering oogste op een internationale conferentie in Brazilië.

Wat kunnen we concluderen? Heeft de succesvolle aanpak van Schone Bronnen al een vermindering van de normoverschrijdingen opgeleverd? "Dat hebben we nog niet kunnen vaststellen", constateert Suzanne van der Pijll. "Er is langere tijd nodig om dergelijke resultaten zichtbaar te maken.

Wel staat vast dat er deskundige en praktische oplossingsrichtingen zijn ontwikkeld. En dat Schone Bronnen helpt om de doelen te bereiken van de Europese Kaderrichtlijn Water en de tussenevaluatie van de Nota Duurzame Gewasbescherming."

Verbeterd inzicht

Na een forumdiscussie (zie kader) en de overhandiging van het eindrapport aan Hans Alders, volgt de

slotpresentatie van André Bannink. De stuurgroepsecretaris gaat in op de hoofdconclusie en het vervolgtraject. De hoofdconclusie is: de gezamenlijke bestudering van gewasbeschermingsmiddelenkelpunten op basis van gemeten waarden in grond- en oppervlaktewater leidt tot verbeterd inzicht, meer begrip en meer inspanning. Ook leveren de opgedane ervaringen een aantal aanbevelingen op voor de waterwereld, om knelpunten op te lossen. Die aanbevelingen zijn onder meer: regelmatige monsternamen, uniforme analysemethoden, het uitwisselen van gegevens, het koppelen van lokale gegevens aan plaatselijke emissies en het uitdragen van dezelfde boodschap door verschillende partners.

Hoe ziet het vervolgtraject eruit? André Bannink vertelt. Ten eerste worden de oplossingsrichtingen uit de eerste en tweede reeks geïmplementeerd. De succesvolle aanpak met de selectie van stoffen, fact finding en expert meetings wordt voortgezet. Verder zal er worden gewerkt aan bewustwording via spuitlicentiecursussen, regiobijeenkomsten en communicatie op maat. Kortom, Schone Bronnen is klaar voor de derde reeks stoffen. ■

De forumdiscussie

Onderdeel van de bijeenkomst was een forumdiscussie met een zestal deskundigen. De volgende zaken kwamen in de discussie naar voren:

- Telers reageren positief op de voorlichting vanuit Schone Bronnen.
- Het is beter om met gemeten waarden te werken dan met berekende waarden. Want de praktijk hecht meer aan gemeten waarden.
- De monitoring zou eigenlijk nog intensiever moeten, om een nog

nauwkeuriger beeld te krijgen van de problematiek.

- Normoverschrijdingen zijn niet altijd het gevolg van drift, want er worden ook pieken waargenomen buiten het seizoen.
- Veel telers denken dat het wel meevalt. De scholing vanuit Schone Bronnen opent hun ogen.
- Telers komen vaak zelf met praktische oplossingen.
- De doelgroep moet worden verbreed naar onder meer gemeenten en hoveniers, want de kennis daar is veelal gebrekking.

Product Stewardship rapportage

Binnen het Convenant Duurzame Gewasbescherming is afgesproken dat Nefyto iedere twee jaar rapporteert over haar inspanningen op het gebied van Product Stewardship. De rapportage over 2006-2007 is alweer de derde in rij. De titel is 'De volgende stap'. Nefyto heeft namelijk een volgende stap gemaakt, door haar Product Stewardship Verklaring te laten evolueren naar een Product Stewardship Gedragscode. De toetsbare elementen uit de Verklaring zijn opgenomen in de Gedragscode en tevens is daarin de Code Aanpak geïntegreerd.

De afgelopen twee jaar hebben Nefyto en haar deelnemers een groot aantal activiteiten ondernomen in het kader van Product Stewardship. Voorbeelden daarvan worden besproken in de rapportage. Deze activiteiten en projecten zijn onderverdeeld in drie thema's, te weten: economisch gezond, milieubewust en maatschappelijk betrokken. De rapportage is gepresenteerd tijdens de jaarvergadering van Nefyto op 13 december 2007. Adviseur Frank Hes, die afscheid nam van Nefyto, ontving de rapportage uit handen van Nefyto-voorzitter Meerten Smit.

Frank Hes (rechts) ontvangt de Product Stewardship rapportage 2006-2007 uit handen van Nefyto-voorzitter Meerten Smit.

Vernieuwde website Nefyto

De website van Nefyto is vernieuwd en gerestyled naar de huidige huisstijl. Een aantal teksten is geactualiseerd. De inhoud zal vaker worden vernieuwd. Diverse artikelen uit het Nefyto Bulletin zijn nu ook los te raadplegen. Door een meer dynamische opzet hopen we de communicatie met de stakeholders en overige belangstellenden te verbeteren. Zie www.nefyto.nl.

Gewijzigde gebruiksvoorschriften

Voor 21 gewasbeschermingsmiddelen is in het kader van de herbeoordeling van niet-geprioriteerde middelen door het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) een wijziging van de gebruiksvoorschriften voorgeschreven, terwijl geen aflever- en opgebruikstermijn is vastgesteld. Dit betekent dat de nieuwe voorschriften direct na het Ctgb-besluit van kracht zijn geworden. Verpakkingen van de betreffende middelen met een etikettekst zoals die luidde vóór 3 december 2007, zijn echter nog volop aanwezig bij de gebruikers, bij de handel en bij de industrie zelf. Ometiketteren van al deze voorraden is een operatie die door de industrie als logistiek zeer ingrijpend, te kostbaar en als onverantwoord wordt gezien. Nefyto acht het uit hoofde van haar Product Stewardship van groot belang dat de gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen goed worden geïnformeerd over de nieuwe gebruiksvoorschriften en restricties. En dat zij gemakkelijk toegang hebben tot de juiste informatie. Via www.fytostat.nl, www.nefyto.nl en de sites van de individuele toelatinghouders wordt informatie over de aanpassingen van de etiketten verstrekt.

De industrie wil met deze inspanningen bereiken dat de producten in het nieuwe toepassingsseizoen door gebruikers volledig conform de nieuwe voorschriften worden toegepast. Nefyto heeft de overheid verzocht om in de handhaving met bovengenoemde gedragslijn rekening te houden.

KNPV-dag over GMO

De najaarsvergadering van de Koninklijke Nederlandse Plantenziektenkundige Vereniging (KNPV) op 13 december 2007 had als titel 'GMO en gewasbescherming: waar trekken we de grens?'

Van der Wilk (COGEM) stond onder meer stil bij het beoogde doel van genetische modificatie (GG), zoals herbicidentolerantie, insectenresistentie, abiotische stress zoals zout en droogtetolerantie, verwerkbaarheid en gezondheidsclaims. Hij gaf tevens aan dat uit onderzoek (2005) blijkt dat burgers in Europa positief zijn over biotechnologie, maar negatief over verwerking van GG-gewassen in voedsel. Kleter (RIKILT) ging in op het effect van GG-gewassen op de gemeten en in scenario-studies geprognosticeerde vermindering van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Tevens gaf hij aan dat in herbiciden tolerante GG-gewassen onkruidbestrijding eenvoudiger is, maar ook sneller kan leiden tot resistentie-ontwikkeling.

Jacobsen (PRI) hield een pleidooi voor cisgenese gewassen: genetisch gemodificeerd met genen uit dezelfde soort. Alleen dan zouden snel grote stappen kunnen worden gemaakt in de beheersing van ziektes als Venturia in appel en Phytophthora in aardappel. Uijtendwaal (Nunhems) gaf een toelichting bij het Cimbap-project, een resistentie-management systeem tegen Plutella in kool in Azië en Afrika. Lammerts van Bueren (Louise Bolk Instituut) ging onder meer in op de co-existentie van de biologische sector met GG-gewassen. Dit speelt onder meer voor de gewassen maïs, aardappel en suikerbieten.

Voor de land- en tuinbouw is chemische gewasbescherming belangrijk en vaak zelfs noodzakelijk. De voorbeelden in deze rubriek illustreren dit.

Nut & Noodzaak

Zaadbehandeling

Zaadbehandeling: wat moeten we ons daarbij voorstellen?

Dit is het aanbrengen van een insecticide of fungicide op of in de directe nabijheid van het zaad. Hierdoor worden het zaadje en jonge plantje direct beschermd tegen ziekten en plagen. Bij ziekten kan het gaan om zaadgebonden ziekten en om bescherming tegen schimmels en insecten in de bodem. Maar ook tegen ziekten en plagen die in een later stadium het gewas kunnen aantasten. In het verleden werd bij zaadbehandeling het middel via coating op het zaad gebracht. Inmiddels zijn er ook andere toepassings-technieken.

Wat zijn de voordelen van zaadbehandeling?

Het grote voordeel van zaadbehandeling is de directe bescherming van zaad en kiemplant. Een ander belangrijk voordeel is dat er relatief weinig werkzame stof per hectare nodig is. Het kan bladbespuitingen uitsparen. De dosering per plant is zeer exact. Bij een zaadbehandeling is er in de regel een zeer gelijkmatige groei en werking per plant.

Zijn er ook nadelen?

Er zijn geen belangrijke nadelen of het zou moeten zijn dat sommige middelen de kiemkracht beïnvloeden.

Kan het ook niet-chemisch?

Voor het overgrote deel van de ziekten en plagen zijn er geen adequate niet-chemische oplossingen beschikbaar.

Fysische maatregelen hebben vaak invloed op de kiemkracht. Voor sommige zaadgebonden ziekten is het de enige bestrijdingsmethode. Wel is er onderzoek gaande met biologische middelen.

Kunnen we zonder (chemische) zaadbehandeling?

Zaadbehandeling is onmisbaar voor vele teelten. Zonder een gezonde start is het behalen van een topopbrengst met topkwaliteit erg moeilijk. De teler verwacht zaaizaad van hoge kwaliteit, dat wil zeggen een uitstekende kiemkracht en geen uitval door ziekten en plagen.

‘Meer synergie tussen sectoren’

Plantenziektenkundige Dienst na de reorganisatie

Voor Nefyto en haar deelnemers is de Plantenziektenkundige Dienst (PD) een belangrijke partner op diverse gebieden binnen de gewasbescherming. De PD heeft onlangs een ingrijpende reorganisatie ondergaan. Wat is er door die reorganisatie veranderd en wat is hetzelfde gebleven? En wat merkt de buitenwereld daarvan?

“Als PD willen we meer samen optrekken met onze stakeholders. We willen gevoeliger zijn voor de signalen die de ‘buitenwereld’ ons geeft en daar ook iets mee doen. Bijvoorbeeld in onze beleidsadvies richting het ministerie van LNV. Door de nieuwe organisatie kunnen we beter koppelingen maken tussen de verschillende aandachtsgebieden. Dat is een mogelijkheid die we zeker willen benutten.”

Aan het woord zijn Frederieke Damme en Corry Brooijmans, beiden werkzaam bij de Plantenziektenkundige Dienst in Wageningen. Frederieke Damme is hoofd advies & vertegenwoordiging. Corry

1 september 2007 zijn onze voormalige inspecties ondergebracht bij NAK, NAK-tuinbouw, BKD en KCB. Daarmee is het personeelsbestand van de PD ongeveer gehalveerd.”

Overigens blijft de PD wel bij de inspecties betrokken, maar dan als tweedelijns inspectiedienst. “We houden toezicht op de wijze waarop de genoemde inspectiediensten hun inspecties doen. Verder doen we hier de niet-routinematige inspecties, bijvoorbeeld surveys en monitoring.”

Minder sectoraal

Al met al een ingrijpende verandering voor een instituut dat

Corry Brooijmans (links) en Frederieke Damme: “We willen de reorganisatie zo laten uitpakken dat onze stakeholders daar iets aan hebben.”

De PD en geïntegreerde gewasbescherming

De PD heeft veel kennis in huis met betrekking tot geïntegreerde gewasbescherming. “Dat is niet bij iedereen even goed bekend”, weet Frederieke Damme. “Van oudsher wordt nog wel eens gedacht dat onze gewasbeschermingskennis zich beperkt tot alleen chemische middelen. Dat klopt niet. De PD heeft ook veel kennis van het niet-chemische pakket binnen de gewasbescherming. Die wordt bijvoorbeeld be-

nut als we adviseren over dringende vereiste toelatingen, vooreen knelpunten genoemd. Ook binnen het fytosanitair beleid hebben we niet-chemische eliminatiescenario's.”

Corry Brooijmans vult aan: “De PD heeft ook veel kennis op het gebied van resistentie-ontwikkeling. Ook dat is van belang om te kunnen adviseren op het gebied van geïntegreerde gewasbescherming.”

Brooijmans is teamcoördinator van het team beleidsadviesering nationaal. We praten met hen over de recente organisatie van de PD en dan met name over de gevolgen daarvan voor de taak, positie en activiteiten van de PD. En over wat de stakeholders hiervan merken.

Reorganisatie

Allereerst even kort over de reorganisatie. “Die kwam voort uit de actie Plantkeur, drie jaar geleden”, vertelt Corry Brooijmans. “Het ministerie van LNV wilde de inspecties van de PD onderbrengen bij andere inspectiediensten. Dat had tot gevolg dat de twaalf districtskantoren van de PD werden gesloten. Per

Het gebouw van de Plantenziektenkundige Dienst aan de Geertjesweg in Wageningen. Sinds de reorganisatie zijn er geen districtskantoren meer.

Loket en Fonds Kleine Toepassingen

De PD heeft een team kleine toepassingen. Dit team vervult een belangrijke rol bij het Loket Kleine Toepassingen en het Fonds Kleine Toepassingen. “Beide instrumenten zijn tot nu toe te veel op de achtergrond geweest, met name ook voor toelatinghouders”, constateert Frederieke Damme. “Zo is vrij onbekend dat het Fonds ook voor toelatinghouders bedoeld is. Dat komt mede door het feit dat we over kleine toepassingen vooral praten met de Coördinatoren Effectief Middelepakket (CEMP's) van LTO Ne-

derland. Ons voornemen is om over kleine toepassingen ook meer in gesprek te gaan met de toelatinghouders. Bijvoorbeeld door, als we een toelatinghouder advies geven over een toelatingsaanvraag, met een oog te kijken of er mogelijkheden zijn voor extrapolatie naar kleine toepassingen. Daar hebben we de kennis voor in huis. Het is goed om die optimaal te benutten, zowel voor de kleine teelten als voor de toelatinghouders.”

al meer dan honderd jaar bestaat. Maar daar bleef het niet bij. De reorganisatie ging verder dan alleen het afstoten van de inspecties. Want de organisatie die overbleef, werd in zijn geheel gekanteld.

“Het ministerie van LNV en de stakeholders wilden graag dat we minder sectoraal gingen werken”, vertelt Frederieke Damme. “In de oude situatie waren we duidelijk onderverdeeld in de sectoren gewasbescherming, fytosanitair en groene ruimte. In de nieuwe organisatie zijn deze sectoren verdeeld over nieuwe afdelingen, met als doel meer synergie tussen de sectoren te realiseren. Ook willen we meer synergie tussen onze nationale en internationale activiteiten.”

De PD kent nu vier afdelingen:

uitvoering, advies & vertegenwoordiging, strategie & ontwikkeling en het nationaal referentielaboratorium. “Verder zijn we veel meer in teams gaan werken”, vervolgt Corry Brooijmans. “Iedere medewerker zit in minstens twee teams, zodat er veel onderlinge schakels ontstaan.”

Kwaliteitsslag

Ervaren Frederieke Damme en Corry Brooijmans de reorganisatie als een kwaliteitsslag? “Zo is hij zeker bedoeld. We hebben onze relaties, waaronder Nefyto, gevraagd ons een spiegel voor te houden. En gevraagd ons te zeggen wat we wel en wat we niet goed deden. We willen de reorganisatie zo laten uitpakken dat onze stakeholders daar iets aan hebben.”

Zo was er medio september 2007 een gezamenlijke bijeenkomst van de PD en Nefyto, waarin de beide organisaties met elkaar van gedachten hebben gewisseld over de rol van de PD. Daarin werd door Nefyto onder meer naar voren gebracht dat de PD voorheen dé autoriteit was op het gebied van gewasbescherming in Nederland. Die rol is in de loop der jaren minder duidelijk geworden.

“Dat is tot op zekere hoogte waar”, constateert Frederieke Damme. “Vroeger ontleende de PD haar autoriteit voor een belangrijk deel aan het feit dat we ook taken hadden in de voorlichting en in de toelating van gewasbeschermingsmiddelen. Deze taken liggen al lang niet meer bij de PD.”

Technische feiten

Waarom onderscheidt de PD zich nu precies van andere organisaties die zich met gewasbescherming bezighouden? Waar staat de PD voor? “Wij zijn de schakel tussen de praktijk en het overheidsbeleid”, antwoordt Corry Brooijmans. “Voor onze adviezen richting overheid baseren wij ons op technische feiten, die ook nog eens goed door ons onderzocht zijn. Datzelfde geldt voor de signalen die wij doorgeven vanuit de sector en de industrie naar de

De PD en Europa

De PD heeft een team adviesering toelatingen. Toelatinghouders kunnen daar voorafgaand aan de toelatingsaanvraag bij het Ctgb laten checken of bijvoorbeeld de toelatingsdossiers compleet zijn. Minder bekend is dat dit team ook betrokken is bij ontwikkeling, vernieuwing en beoordeling van de zogeheten EPPO-richtlijnen.

EPPO staat voor European Plant Protection Organisation. Dit is een technisch-wetenschappelijk Europees samenwerkingsverband dat richtlijnen ontwikkelt die aangesloten landen kunnen gebruiken voor hun toelatingsbeleid. Sommige van die richtlijnen worden vertaald naar EU-richtlijnen.

Verder adviseert de PD de Directie Landbouw van het ministerie van LNV voor de standpuntbepaling inzake Europese regelgeving, zoals de Europese verordening die Richtlijn 91/414 zal opvolgen.

overheid. Die zijn ook gebaseerd op feiten, nooit klakkeloos overgenomen en niet politiek gekleurd.”

Om dit nog eens te onderstrepen wil de PD haar wijze van werken zichtbaarder en transparanter maken voor de stakeholders. “Daarmee wordt tegelijk voor hen onze relatie met het ministerie van LNV duidelijker.”

Open communicatie is een speerpunt voor de PD. “We voelen ons een intermediair tussen het beleid en de praktijk. Ook al zitten we in de ‘kolom’ van het ministerie van LNV, we houden voeling met de praktijk. Daar willen we ook invulling aan geven. De PD is veranderd en we hopen dat iedereen ervaart dat dit een verandering ten goede is.” ■

COLOFON

NEFYTO BULLETIN 1 | januari 2008 | Jaargang 14 Nefyto Bulletin is een uitgave van Nefyto (Nederlandse Stichting voor Fytofarmacie), belangenorganisatie voor de Nederlandse agrochemische industrie. Het bulletin wordt kosteloos toegezonden aan personen en organisaties die op enigerlei wijze betrokken zijn bij gewasbescherming in Nederland. Nefyto Bulletin verschijnt vier keer per jaar in een oplage van 1800.

REDACTIE Nefyto, Hogeweg 16 | Postbus 80523, 2508 GM Den Haag | t (070) 750 31 00 | f (070) 354 97 66 | nefyto@nefyto.nl | www.nefyto.nl TEKST EN REALISATIE FredMeijer.nl Communicatie, Doetinchem

ONTWERP EN LAY-OUT Cyril Strijdonk Ontwerpburo, Gaanderen FOTOGRAFIE Fred Meijer, Syngenta DRUK Sluis Doetinchem VERSPREIDING Controlled circulation / ISSN 1382-3833